חידושי הרי"מ על התורה — נשא

המדרש מאריך יותר מכ"מ. ובזוה"ק האידרא. ולמה. נראה לפי שבכל שנה הפרשה בחג שבועות שניתנה לנו התורה ומתחדש בטוב השי"ת נתינת התורה על כל השנה ובנקודה שנקראת ראשית תלוי כל מה שאח"כ והמדרש הוא שדורש וחוקר מהתורה והזוה"ק מאיר אור התורה ואומר תא חזי. ובעת שהשי"ת מחדש ונותן בטובת עין מתפשט שנוכל לידע ולדרוש ולחקור גם האור מאיר ביותר. ומועיל לכל ימי חיינו במה שמאיר עינינו שעי"ז ידבק לבינו במצותיו כמו שמתפללין בנוסח אהבת עולם והאר עינינו בתורתך. ולא שחפצנו באור הזה להנות ממנו רק כדי שתדבק לבינו במצותיך כמ"ש אחרי לבבכם כו' עיניכם שורייקי דעינא בלבא תלוי כן לטובה ילך הלב אחרי העינים כשמאיר להם אור התורה. ובשבועות יום הביכורי' הוא משער הנ' אחר ספירת ז' שבועות ונקרא לאור יום שמאיר הביכורים כל מה שהוא ראשית מהתורה שנקרא ראשית ולישראל קודש כו' ומזה יכול כל א' מישראל ליקח הנקודה שהוא ראשית ויחדשה לעבודת השי"ת לבדו וזה שמעצרת כו' מביא וקורא שיחיד א"י.
שבפרט מה בשר ודם נחשב שיהי' אפשר לו ליקח עצמו להשי"ת רק ע"י הכלל ישראל שנק' כנ"י החביב בכל מיני חיבה לפני השי"ת שכל מיני הבריאה עבור זה כמ"ש יום הששי כו' וזהו ב' הלחם מנחת ציבור שהוא סולת והוא ע"י חורש קוצר דש בורר כו' וע"י הבירור נעשה סולת וזהו הנק' אשת חיל היא זיו יקרי' ששורף כל הפסולת שבכל דבר ונשאר הולת ולכך עשירית האיפה שהוא העשרון דקדושה וזה אין בשום קרבן שהוא בשר כמו שהוא ובמנחה סולת ע"י הבירור ונעשה הקדושה מבורר ונקי וזהו ע"י מסירת הנפש שכ' ונפש כו' במנחה מה דרכו של עני כו' נפשו כו' שאין לו מה להקריב ומקריב עשרון שהוא מאכל אדם ליום. כמ"ש העומר עשירית כו'. והוא כל חיותו. ובזה עצמו הוא הבירור שיכול כל א' מישראל הגם שהוא עני ואביון יש לו אחיזה בכלל ישראל. ויתיישב תמיהת התוס' למה נקרא מנחה תפלה זו שהוא ע"י עסק האדם כל היום לברר הקדושה בכל המעשים ולדחות הפסולת שבכל דבר שאינו לרצון השי"ת נעשה מזה סולת מנחת ציבור של הבירור של כל ישראל ומנחה הוא ריח הקודש שהוא הנייחא כמ"ש ומנוחה כו' מצאתי ודוחה המוץ כמ"ש כמוץ אשר כו' רוח ועי"ז בסוטה מנחת קנאות שמתברר ודוחה הרע מנחת זכרון כו' ואליהו ע"ה שאמר קנא קנאתי במנחה נענה לבטל ולשחוט נביאי שקר ושיתברר הטוב אצל ישראל ה' הוא אלקים כמו שאינו יכול יחיד להקריב קודם התמיד רק כשיקריב עולת הציבור שוב עלי' השלם. כל יחיד יקריב ליכלל בכלל ישראל כמו כלל ופרט. ופרט וכלל וכן ב' הלחם מנחת ביכורים מתיר אח"כ לכל יחיד כו'. ועתה שאין ביכורים תיקן משה רבינו ג' תפילות במקום ביכורים כמ"ש במדרש כי תבא על פסוק היום הזה כו' מצוך בואו נשתחוה ונכרעה כו' ע"ש. ממילא מן ב' הלחם שבעצרת יכולין אח"כ להתפלל הג' תפלות שבכל יום שמתקנין הזמן שיהי' נקרא היום הזה:

במדרש דומה דודי לצבי כו' החרכים מבין אצבעותיהם של כהנים. פי' כי השי"ת ברא את עולמו כדמותן של עולמות העליונים כידוע ובהתנהגות התחתונים כן נתן להם שפע ברכה וזה פי' כה תברכו שיהי' הדמיון כמו בשמים וכאשר יכוונים לבררה העליונה מעורר הכוונה גם בשמים ברכה פי' כוונה כתבתי במ"א לשון פותח כיוון מלשון חלון שמכוון הסתכלות רק לכאן ע"ש וזה שכ' שע"י סדר הכהנים מעוררים בשמים הברכה כנ"ל וזה שכ' חז"ל פתחו לי כחודו של מחט כי הפתיחה בבחינת לי כנודע וכפי העבודה נפתחין פתחי י' שערי צדק כי הכל א' בדו"ר שער יה' הם שערי צדק עצמם ואף שמקומם יותר גבוהה כי הסוף קשור בהתחלה וכתיב ראשית חכמה יראת ד' זה שכתבו כה תברכו שיהי' הברכה בבחי' כה כמ"ש בזוה"ק וממילא מושכין הברכה אל בתי' כה. את בנ"י פי' עם ועל ידי' היינו על ידי עין טובה. טוב עין הוא יבורך שע"י שמשגיח בטוב עי"ז הוא מעורר חסד וחן מקח על מקחו ומעורר חן אשה על בעלה:

אמור להם כו' כי כשסדר הכוונה לש"ש ממילא כשמברך על כוונה זו נק' כה תברכו ושמו שמי:

במדרש נשא. ר"מ אומר באותו יום דכ' ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו כו' א' בפה וא' בלב כו' נטעך תשגשגי כו' ואינו מובן כלל. שכל זכות ישראל באמירת נעשה ונשמע יהי' בשקר ח"ו. גם מה פיתוי להשי"ת. ובעזה"י הבנתי מעט בידוע שאדם הישראלי צריך להיות מרכבה להשכינה בפרטיות הדיבור שהוא מדת מלכות שהוא עולם העשי' בדרך כלל וכן הקול שהוא ת"ת שהוא עולם היצירה וכן ההבל שהוא בינה שהוא עולם הבריאה וכן המחשבה שהוא עולם האצילות יהי' האדם נקי שיהי' תמיד לפני השי"ת וכשידבר בתורה מיחד במחשבה את הקול וההבל והדיבור וגורם יחוד גדול בכל העולמות וכבר כ' במ"א כי בכל אדם ובכל ההווה שבעולם יש ניצוץ קדוש כידוע ויש המשכה דקה עד עולם האצילות שהוא דבוק להשי"ת כנודע מס' הקדושים ובמ"א והלשון הוא המחבר המחשבה והקול והדיבור כידוע. וכזב נקרא הפסק כמו מים המכזבים מימי'

שהוא נפסק ונקרא כזב הואיל ואינו של קיימא שנשתנה מכמות שהי' שאמת הוא שאין הפסק מתחלתו ועד סופו אמת וכמ"ש במ"א ולכך נקרא אמת א' ראשון שבאותיות ומ' האמצע ות' בסוף סוף האותיות ומה שנפסוק ממה שהי' נק' כזב. ופי' הענין שבאמת בעולמות אלו שהם עשי' יצירה ובריאה הי' נקיים ולכך עשו כדיבורם הדבר הגדול הזה שהקדם נעשה לנשמע שבדיבור שהוא כלל הג' עולמות הנ"ל הי' מרכבה לשכינה באמת אולם בלשונם שהוא מקום חיבור המחשבה עם הדיבור שהוא מקום הגבוהה מאוד ושם לא הי' נקיים שאין דבר זה קטן להיות מכיוון להשי"ת שהוא גבוהה מעל גבוהה. והיינו ויפתוהו בפיהם שבפיהם הי' נכונים מאד מאד עם שגרם נ"ר להשי"ת כנ"ל ובלשונם שהוא החיבור הגדול כנ"ל יכזבו שם נפסק החיבור כנ"ל וממילא לשם לא נכון עמו היינו הלב שהוא מדת מלכות כנודע לא נכון עמו על השי"ת שהוא גבוהה כנ"ל הואיל שהוא במקום האצילות כנ"ל הי' הפסק במקום האצילות כנ"ל הי' הפסק והיינו ביום נטעך תשגשגי שיום ע"ש האור כידוע והמים נקראים יום ויום הנטיעה שהוא מקום הדביקות העולמות בהש"י ממש הוא שהוא האצילות שם הי' סוגים כנ"ל וזה עצמו עניין הקדמת נעשה לנשמע וזה באמת שבח גדול שאף שלא הי' כ"כ כנ"ל מ"מ בעשי' הי' מרכבה לשכינה כנ"ל ולפענ"ד נכון בעזהי"ת:

וזה שכתבו חכז"ל כתפוח שפריו קודם לעליו שידוע שמלכות סופו נעוץ בתחלתו סוף מעשה במחשבה תחילה שעיקר הבריאה הי' על מלכות אף שהוא סוף כידוע. וזה עיקר הפרי ובאמת צריך להיות כסדר שעלה יהי' קודם לפרי כמו כן יהי' התיקון עד עולם העשי' ועתה שתקנו אולם העשי' מקודם נקרא פריו קודם לעליו. ובאמת אין חידוש שקודם קבלת התורה לא הי' בנקל כמו עתה שבקבלת התורה לישראל ניתן דביקות ויחוד זה להשי"ת ומקודם לא הי' ידוע יחוד לזה שיוכל אדם לחבר אל הקדושה. וזה נראה לע"ד פי' הש"ס בשעה שעלה משה למרום קטרגו כל המלאכים אמר הש"י החזר להם תשובה והשיב משה מתירא אני שלא אשרוף בהבל שבפיהם. והשיב הש"י אחוז בכסא הכבוד והחזיר כו' והחזיר להם שאין בהם קנאה ויצה"ר כו' ע"ש ואינו מובן תשובת מרע"ה מתירא אני שהי' לו לעשות ציווי השי"ת להחזיר להם תשובה כי אין יראה אחרת גם אחוז בכס"כ אינו מובן. ולע"ד נ"ל עד"פ שבאמת טענת המלאכים ליתן להם התורה אף שבאמת אין להם קנאה ויצה"ר כו' כנ"ל כתשובת הרדב"ז ז"ל שבאמת יש לתורה פי' אחר ע"ש ידוע שכל התורה שמותיו של הקב"ה ולמלאכים הי' באמת עפ"י פי' אתר הסודות שבה ע"ש ולכך ירא משרע"ה למעט סודות התורה ח"ו וליטול לנו שיהי' עפ"י פי' הפשוט ואף שבאמת להיפוך מה שאדם בעוה"ז השפל מתקן ודבוק בעולמות עליונים בהשי"ת ומחבר פי' הפשוט עם הסוד באמת יותר נ"ר להשי"ת וזה הי' עיקר הבריאה. אך כנ"ל שקודם קבה"ת לא הי' ידוע חיבור זה כנ"ל והיינו שהשיב הקב"ה אחוז בכס"כ והחזיר להם תשובה היינו שזה הראה לו שיכול כל האדם להיות דבוק בהשי"ת כמו שהוא בעולם השפל ונאחז שם והחזיר התשובה כמו פי' הפשוט והי' באמת יחוד גדול וקדוש כמו שצריך להיות ולכך נעשים כלם אוהבים למרע"ה ונתנו לו מתנות שכמו שהי' עתה גם עי"ז יש שפע לישראל שזה עיקר המכוון ומקודם קבה"ת לא ידעו גם המלאכים מזה כנ"ל. וזה ג"כ לע"ד מה שכ' בש"ס כשעלה משרע"ה למרום כו' אמר השי"ת אין שלום בעירך כו' כלום יש עבד שנותן שלום לרבו הי' לך לעזרני כו' יגדל נא כו' וע"ש ואינו מובן ולהנ"ל נראה כי באמת שייך עזר מכנס"י שכ' אעשה לו עזר כנגדו כו' ומבשרי אחזה אלוקי כו' כנודע וזה ענין איתערותא דלתתא שעי"ז יש ע"ד ג"כ אך שקודם קבה"ת לא הי' ענין זה שזה עצמו ענין קבה"ת שנתן לישראל שיהי' סגולתו וכמ"ש והייתם לי סגולה וזה למדו השי"ת וזה השלום שיש למטה כמו למעלה ולכך נקרא שלימות כנס"י כמו השי"ת כמ"ש במ"א. וזה ג"כ שבת שנקרא שלום כמ"ש בזוה"ק וזה נראה פי' שבתותי וכן משחז"ל אם משמרין ב' שבתות שהם שלימות קב"ה ושלימות כנס"י ונקרא ב' שבתות כנ"ל. ובמ"א נאריך בסיעתא דשמיא. ולכך אמר תיכף ועתה יגדל נא שזה התעוררת כנס"י להשי"ת כנודע:

וישב משה את דברי העם כו' פרש"י ז"ל למדך תורה ד"א שלא יאמר הואיל ויודע מי ששלחני כו' נ"ל פי' דרך ארץ קדמה לתורה הפי' ד"א הוא איתערותא דלתתא שנקרא ארץ כידוע כמו שאחכז"ל שרצתה לעשות רצון קונה שמקדים מ"נ ואח"כ מ"ד כסידור הראוי להוליד בן כידוע מדברי הזוה"ק תזריע וזה שיהי' צריך לימוד קודם לקבה"ת ולכך השיב אף שיודע השי"ת מ"מ ע"י התשובה הי' מ"נ כנודע שכן הוא הבריאה להיות נ"ר מזה אף שהכל מד' והכל לד' מ"מ כן הי' רצונו ית' כידוע. ולכך השיב אל יהרסו וכפל ושנה בתורה זה נראה שהוא לברר בישראל שאינם ראויים לקבה"ת רק שהשי"ת חונן ברחמי' וחסדי' המרובים שאם יעלו מעצמם ע"י שיסברו שראויים לכך שאם ברור בעיני האדם שרק מהשי"ת אינו קופץ לעלות ממה שנותנים לו וזה פי' יהרסו אל ד' לעלות ולראות שעי"ז מהרסין אל ד' שאין אני והוא יכולין לדור. ונפל ממנו רב שהוא משפיל גאים ומגביה שפלים כנודע: